

Horvátország gazdasági helyzetének értékelése

A horvát gazdaság úgy tűnik, idénre kiheverte a COVID és a 2020 évi földrengések, illetve részben az energiaválság negatív hatásait. 2023-ban a GDP 2,8%-os növekedése várható, mely elsősorban a háztartások megnövekedett fogyasztásának, valamint az EU-s forrásoknak köszönhető nagyobb mértékű közfogyasztásnak, a turizmus ösztönözte foglalkoztatás- és bérnövekedésnek, illetve az utóbbi években ismét megjelent külföldi befektetéseknek tudható be. Az idei turisztikai főszezon megközelítette a COVID előtti évek eredményeit, ugyanakkor az idei év kedvezőtlenül alakult a horvát mezőgazdaság számára (viharak miatti rossz gabonatermés, sertéspestis). Kiemelendő, hogy a horvátországi infláció továbbra is az egyik legmagasabb az eurózónában. A munkanélküliség 6%, miközben a gazdaság egyre jelentősebb munkaerőhiánnyal küzd. A jó horvát gazdasági teljesítményt a nemzetközi hitelintézetek is visszaigazolták. A 2024-es választási szuperévhez közeledve a kormány számára kiemelten fontos a lakossági energiaárak és a szociális támogatások megőrzése, valamint a közsféra bérrendezése. ***

A Pénzügyminisztérium várakozásai szerint 2023-ban a GDP 2,8%-os növekedése várható, a költségvetési hiány pedig a GDP 0,3%-os szintjén lesz. Az államadósság az idei év végére a GDP 60,7%-ára fog csökkenni. A 2024. évi költségvetés tervezete egyértelműen egy „választási költségvetés”, mely alapján a kormány jövőre 11%-os kiadásnövekedéssel számol. A gazdasági növekedés nagyrészt a háztartások megnövekedett fogyasztásának, valamint az EU-s forrásoknak köszönhető nagyobb mértékű közfogyasztásnak, a turizmus ösztönözte foglalkoztatás- és bérnövekedésnek, illetve az utóbbi években ismét megjelent külföldi befektetéseknek¹ tudható be. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a mezőgazdaság és az ipari termelés stagnál, illetve csökken.

A jó horvát gazdasági teljesítményt a nemzetközi hitelintézetek is visszaigazolták a Standard&Poor's szeptember közepén, a Fitch október elején, a Moody's pedig november közepén értékelte pozitívan Horvátország hitelkockázati besorolását és az ország hosszú távú gazdasági kilátásait. Ezzel egyidőben a gazdasági elemzők rámutatnak arra hogy a magas inflációt és a csökkenő külföldi keresletet (DE, CHN), valamint a munkaerőhiány a gazdasági növekedés lassulásához vezethet.

Az **infláció** a szeptemberi 7,3% után **októberben már csak 5,8% volt**, ugyanakkor az élelmiszerek áremelkedése továbbra is 8% körül várható. A relatíve magas inflációhoz hozzájárultak a turisztikai szezonból származó lakosság bevételek és az EU-s forrásokból finanszírozott infrastrukturális beruházások is. Az inflációt növelte az első félévben az extraprofit adó hatása (augusztusban kivezették), valamint hogy a nyáron az üzemanyag árak kéthetente (1-2 eurócenttel) növekedtek. Így szeptember-október folyamán a horvát infláció (a szlovák után) a második legmagasabb volt az euró övezetben.

Miután a kormány döntött a köztisztviselők **bérrendezéséről**², a szakszervezetek egyre aktívabb és határozottabb fellépése következtében, a kormány a nyár folyamán kénytelen volt engedni a bírósági és rendvédelmi dolgozók béremelési követeléseinek is. Az inflációs hatások ellensúlyozása érdekében döntött a Plenkovic-kormány augusztusban a nyugdíjak 8,4%-os emeléséről, ami 343 M eurós többletkiadást jelent idén (1,2 millió ember kap valamilyen nyugdíjjellegű ellátást). Az árnövekedést augusztus végére a turisztikai szezon tovább súlyosbította, így a kormány **szeptember közepén kénytelen volt elfogadni az**

energiaválságot és inflációt kezelő 5. intézkedés csomagot¹, melynek értéke 464 M EUR. A kormány által elfogadott teljes intézkedési csomag három fő elemből állt: a kormány meghatározta a villamosenergia kiskereskedelmi árát, maximalizálta (7 korábban meghatározott mellett) további 24 alapélelmiszer és 6 higiéniai termék árát, valamint további szociális intézkedéseket vezetett be a rászorulóknak (családok és nyugdíjasok) és a mezőgazdasági termelők megsegítésére (vihár és árvízkarok, illetve sertéspestis). A nagyfogyasztók ugyanakkor kikerültek az ártámogatások kedvezményezett köréből, ami szintén inflációgerjesztő hatással bír. Így az októberi költségvetés-módosítási előirányzatban a kormány az inflációellenes intézkedések finanszírozására újabb 265 M eurót irányzott elő.

A munkanélküliség az IMF októberi várakozásai szerint 2023-ban éves szinten 6,3%-os lesz. Ezzel egyidőben Horvátországban továbbra is jelentős **a munkaerőhiány**, így a HR Belügyminisztérium októberben a harmadik országokból származók beutazásával kapcsolatos jogszabály módosítását kezdeményezte, amibe belekerülne a munkakeresési céllal kiadott vízum is. A külföldi munkaerő iránti keresletet jól mutatja, hogy a tavaly kiadott 125 ezer munkavállalási engedéllyel szemben, idén csak az első 7 hónapban 108 ezer kérelmet állított ki a HR BM².

Az idei **turisztikai főszezon** megközelítette a COVID előtti évek eredményeit, a nyár eleji kedvezőtlen időjárás és a tengerparti szolgáltatások 20-30% áremelkedése ellenére. A Horvát Turisztikai Ügynökség októberi statisztikái szerint 2023. első 9 hónapjában 16,5 M külföldi turista látogatott Horvátországba, így a turistaforgalom a tavalyi év azonos időszakával összehasonlítva 8,7%-kal nőtt, míg a vendégéjszakák száma csak 2,3%-kal. A magyar turisták beutazásait tekintve hazánk a 7. (DE, SI, AT, PL, CZ, IT mögött), 696.089 turistával (+20%) és 3,5 M vendégéjszakával (+16%).

Az idei év azonban igen kedvezőtlenül alakult a horvát **mezőgazdaság** számára. Az energia árak elszabadulása miatt, és ezzel összefüggésben a horvát műtrágya gyártás ellehetetlenülésével³ igen megrágt a **gabonatermesztés**, ami negatívan hatott az állattenyésztés költségeire is. A bajokat tetézték a tavasszal és a nyár elején elszenvedett vihar- és árvízkarok, majd az augusztusban tetőző sertéspestis járvány (eddig több mint 35 ezer állatot kellett leölni). A kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt rossz minőségű lett a gabonatermés, a horvát gabona első számú felvevőpiacán, Olaszországban pedig az idei, takarmány minőségű gabona eladhatatlan, így a megtermelt 800 ezer tonna nagy része (a horvát szükséglet 400 ezer tonna) a gazdákon maradt. Ezen túlmenően a horvát gazdák számára is gondot jelent az országba beáramló olcsó ukrán gabona, amit a Plenkovic-kormány semmilyen módon nem kezel: a hivatalos kormányzati kommunikáció szerint az ukrán gabona a horvát vasúti és kikötői infrastruktúrát kihasználva jut el a célországokba. A kormány szeptember közepén döntött a gabonatermelő gazdák támogatásának megnöveléséről 25 M

¹ Annak érdekében, hogy a turisztikai bevételek miatt megnövekedett lakossági likvid eszközök ne fűtsék tovább az inflációt, a kormány szeptember közepén megállapodott a bankok képviselőivel, hogy a pénzintézetek – saját hatáskörben - emelni fogják a lakossági betéti kamatokat.

² Ebből kb. 70 ezer új engedélyt elsősorban az építőipar, turizmus, vendéglátás ipar, közlekedés és kereskedelmi szektorban. Származási megoszlás szerint bár még mindig a voltjugoszláv térségből származik a külföldi munkavállalók nagy része (25 ezer BiH, 17 ezer SRB, 10 ezer É-Mac, 6 ezer koszovói), de egyre több a harmadik országból származó munkavállaló: nepáli (13 ezer), indiai (8 ezer), fülöp-szigeteki (6 ezer) és közel 5000 bangladesi is van.

³ A kutinai Petrokemia gyár a magas energiaárak miatt leállította a termelést, majd tulajdonosváltáson ment keresztül, a termelés így másfél két év kihagyás után, csak nemrég kezdődhetett újra.

EUR-ra, illetve a sertéspestis által érintett (elsősorban Szlavónia és Baranya területén) termelőknek nyújtott kompenzációt 27,5 M EUR értékben.

A pozitív kormánykommunikáció ellenére azonban az Európai Bizottság (COM) komoly fenntartásokkal kezeli az **afrikai sertéspestis** horvátországi megakadályozására tett egészségügyi intézkedéseket, mivel úgy látja, a járványt egyelőre nem sikerült ellenőrzés alá vonni, ezért a remélt egészségügyi szigorítások feloldásának sincs alapja (legkorábban november végén, illetve Baranya esetében 2024. januárban). A járvány kezelésének – részben a kormányt terhelő – késői és nem szakszerű kezelése a már javában zajló választási kampány egyik kiemelt témája lesz.

Az idei évben - egyrészt az uniós pénzek megjelenésének, másrészt a sikeres minisztercserének köszönhetően – látványosan megindult és vélhetően az év végére nagyrészt befejeződik a 2020 évi **földrengések utáni helyreállítás**. Ez, a gazdasági-szociális intézkedések mellett, egy jól kommunikálható sikere lehet a Plenkovic-kormánynak, annak ellenére, hogy az ellenzék szerint csak a konténer telepeket számolták fel, valójában sokan nem jutottak új otthonhoz, csak szociális (önkormányzati) lakásokat utaltak ki számukra.

Forrás: Magyarország Nagykövetsége, Zágráb